

אורי וישעי

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן רבנו **יוסף חיים** זי"ע

בראשות מו"ר הרב **אורי סבן** שליט"א

בית מדרש מרכז רב פעלים ע"ש מרן רבנו יוסף חיים זי"ע

התשפ"ז שנת הכ"ג לעלון

פרשת ויצא הפטרה ועמי תלואים

כניסת השבת: 16:20

יציאת השבת: 17:10

לשיטת רבנו תם: 17:43

גיליון מס' 1011

לתגובות ניתן לפנות לעורך אלון ארביב ס"ט בדוא"ל: 4136465@gmail.com

עטרת פז – מאמר עורך

פרשתנו פותחת בתיאור יציאתו של יעקב אבינו מארץ כנען: **ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה**. על פסוק זה מביא רש"י את דברי חז"ל ולמה הוצרך הכתוב לייחד דיבור על עצם היציאה מבאר שבע. ומשיב על כך רש"י: **מגיד שמקומם של צדיקים עושה רושם, בזמן שהצדיק בעיר – הוא זיוה, הוא הודה, הוא הדרה; יצא משם – פנה זיוה, פנה הודה, פנה הדרה.**

וכבר עמדו מפרשי התורה והדרושים בכל הדורות בתמיהה עצומה על יסוד זה: הלא גדולי אבותינו הקדושים, אברהם ויצחק עליהם השלום, נעו ונדדו אף הם ממקום למקום. אברהם אבינו יצא מאור כשדים ומחרן, ירד למצרים ועלה ממנה, נע ונד בארץ כנען, וכך גם יצחק אבינו עבר ממקום למקום ומגרר לבאר שבע. והנה, בחרה התורה שלא לציין אצלם בלשון מפורשת כזו כי בעוזבם את המקום **פנה זיוה, פנה הודה ופנה הדרה**, ושרק אצל יעקב אבינו נכתב לימוד נשגב זה במפורש.

ונראה לבאר בזה יסוד נפלא ומעורר מחשבה. אצל אברהם ויצחק אבותינו הקדושים, העניק להם הקב"ה עושר רב, מקנה כבד, כסף וזהב, שפחות ועבדים וגמלים למכביר, כדכתיב **ואברהם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב**, וכן אצל יצחק **ויגדל האיש וילך הלוך וגדל עד כי גדל מאד**.

ממילא, כשאברהם או יצחק היו יוצאים ממקום מסוים, היציאה שלהם הייתה ניכרת. העיר כולה רעשה והרגישה בחסרונם באופן מיידי; שיירות הענק, הרכוש הרב, העבדים והשפחות שהיו עוזבים את העיר הותירו חלל פיזי וגשמי עצום שכל אדם, אפילו הפחות שבפחותים, יכול היה להבחין בו ללא קושי.

מה שאין כן אצל יעקב אבינו עליו השלום. יעקב מתואר בתורה במידת התמימות וההסתגרות: **איש תם ישב אהלים**, איש שכל כולו היה שקוע בעולה של תורה, הוא יצא בגופו בלבד, לבדו, בלא שיירות, בלא עבדים ובלא כבודה מרשימה של נכסים, כפי שהוא מעיד על עצמו מאוחר יותר: **כי במקלי עברתי את הירדן הזה.** לכאורה, כשאדם כזה יוצא מן העיר, לפי מושגי העולם הגשמי והחומרי, לא היה אמור להיות ניכר חסרונו כלל. אנשי העיר העסוקים בהוויות העולם לא היו אמורים להרגיש כלל כי צעיר שקט שיושב בירכתי בית המדרש קם ועזב את המקום.

באה התורה הקדושה ומלמדת אותנו יסוד נצחי על מהותו של צדיק ועל עצמתה של התורה: **מקומו של צדיק עושה רושם!** אף על פי שיעקב אבינו יצא לבדו, פתאום הוברר למפרע לכל יושבי העיר, כי כל החיות, ההוד, הזיו והברכה שהיו במקומם, לא נבעו מהמסחר, מהעושר החומרי או מההפגנה החיצונית של בעלי הנכסים, אלא אך ורק בזכות נוכחותו השקטה והמרוממת של איש התורה והקדושה ששכן בתוכם.

נזכה בעז"ה להידבק במידותיו ובדרכיו של יעקב אבינו, זיו, הוד והדר ברוחניות ובגשמיות גם יחד.

שבת שלום, העורך

כתם פז – ביאורים לפרשה

להודות לה' על עד ועתה

ותאמר אסף אלוקים את חרפתי ותקרא את שמו יוסף (ל, כג-כד)

ורש"י מביא שבמדרש אגדה כתוב שהחרפה הוא שכל זמן שאין לאשה בן אין לה במי לתלות סרחונה משיש לה בן תולה בו, וכששואל בעלה מי שבר כלי זה עונה לו בנך, מי אכל תאנים אלו בנך.

מקשה טובא הגאון רבי **חיים שמואלביץ** זצ"ל וכי רק בגלל דבר קטן זה היתה צריכה רחל הצדקנית אחת מהאמהות להוליד את יוסף הצדיק אחד משבטי יה, אלא שרחל בודאי נתנה הודאה לה' על זה שזכתה ליוסף הצדיק אחד משבטי יה, אלא שהודתה לה' על כל פרט ופרט מקטן ועד גדול, ואפילו על הפרט הקטן הזה של שבירת כלי לא שכחה מלהודות לה'.

עלויה מלכה

כתוב בספרים הקדושים שהשלש סעודות של שבת הם כנגד שלשת אבות, סעודה ראשונה בלילה שהיא כנגד יצחק ובסעודה שניה כנגד אברהם ובשלישית כנגד יעקב, וסעודת מלוה מלכה היא כנגד **דוד המלך** ע"ה, ולמה זכה דוד להיות רגל רביעי לכסא הכבוד, מפני שכשברח מאבשלום בדרך קילל אותו שמעי בן גרא קללה נמרצת, ואבישי בן צרויה רצה להרוג את שמעי, ודוד לא נתן לו ואמר שה' אמר לו לקלל וזה הכל מן השמים, לכן זכה להיות רגל רביעי למרכבה.

ובדרך כלל בכל השלש סעודות בשבת יושבים בצורה מכובדת ויפה, אך בסעודת **מלוה מלכה** יש אנשים שמזלזלים בה, וכתוב מרן בשלחן ערוך (סי' ש) לעולם יסדר אדם שולחנו במוצאי שבת אפילו אין צריך לכזית אחד.

והנה כתוב בתהלים (לט, יד) **כי גר אנכי עמך תושב ככל אבותיו, כי גר** גימטריא **רגל, אנכי** גימטריא **כסא**, והרמז שדוד המלך ע"ה מתלונן על שאני **רגל רביעי** ולמה לא יושבים בסעודה שלי **ככל אבותי** כמו כל סעודות שבת שהם מכוונים כנגד האבות. ודו"ק.

פנים חדשות באו לכאן

מלא שבוע זאת (כט, ז)

רש"י מביא מהתלמוד הירושלמי (מו"ק פ"א ה"ז) שפסוק זה **מלא שבוע זאת**- הוא המקור לשבעת ימי המשתה אחרי הנישואין.

ובספר **שיח הפרשה** כתב בדרך צחות שגם הדין שצריך שבע ברכות "**פנים חדשות**" ואת זאת אפשר ללמוד מלב, ממה שמצינו במדרש שלבן הזמין קהל גדול בכל יום משבעת ימי המשתה, כשנכנסו לסעוד השאירו את מעיליהם בחוץ, ולבן גנב אותם, בסוף הסעודה כשחיפשו את מעיליהם הכחיש זאת לבן הרמאי, וטען שבאו לסעודה ללא מעיל.

לא נותר לנו אלא לשער שאלו שחזרו לביתם ללא מעיל, לא שבו למחרת לסעודת המשתה, אם כן כל יום היה חייב לבן להזמין אנשים חדשים, הרי לנו מקור לדין **פנים חדשות**.

העלון יוצא באדיבות הרבה של משפחת **גניש** הי"ו
להצלחתם ולרפואתם ולחיי משפחתם
אורך ימים ושנות חיים, אכי"ר

הליכות מלכי – שיחה בבית הכנסת

מצינו בגמרא במסכת סנהדרין (עא.) מר רבי זירא **כל הישן בבית המדרש תורתו נעשית לו קרעים קרעים** שנאמר וקרעים תלביש נומה. ופרש"י על אתר: נומה שאדם מתגרה בה תלביש קרעים כלומר סוף כל בעל הנאות לבוא לידי עניות. וכתב המאירי (שם ע:) בדין כהן שתוי יין שנכנס לעבוד שעבודתו פסולה וחייב מיתה בידי שמים, והוסיף בדיני בית המדרש דכל המתנמנם בבית המדרש ומרפה עצמו בתורה תורתו נעשית לו קרעים קרעים ר"ל שמשכח תלמודו ואינו נזכר אלא בסירוגין.

ובמסכת סוכה (כח.) מצינו שרבי אליעזר ורבן יוחנן בן זכאי **לא ישנו בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת ארעי**. וכן מצאנו במסכת תענית (כ:) שאלו תלמידיו לרב אדא בר אהבה במה הארכת ימים אמר להם... **ולא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת ארעי**. ובמסכת מגילה (כח.) שאלו תלמידיו את רבי זירא במה הארכת ימים ... **ולא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת ארעי**.

ובתלמוד ירושלמי אמרו (מגלה פ"ה ה"ג), בתי כנסיות ובתי מדרשות... לא ישנים בהן.

ובתנא דבי אליהו רבה (פי"ג): אין לך מדה קשה בעולם **כמתנמנם בבית הכנסת ובית המדרש**.

וכן פסק הרמב"ם בהל' תלמוד תורה (פ"ד ה"ט) דאין ישנים בבית המדרש. וכל המתנמנם בבית המדרש **חכמתו נעשית קרעים קרעים**, וכן אמר שלמה בחכמתו וקרעים תלביש נומה.

אולם בהג"מ (פי"א מהל' תפלה ה"ו) כתב בשם ריצב"א דכל שכן שלצורך בית הכנסת מותר לישן בו ומכאן התירו לישן בבית הכנסת בערב יום הכיפורים כדי לשמור.

ובטור (יו"ד סי' רמו) כתב: אין ישנים בבית המדרש וכל המתנמנם בבית המדרש חכמתו נעשית קרעים קרעים וכן אמר שלמה וקרעים תלביש נומה וכו'.

והנה בפסקי מרן הש"ע צריכים ביאור, שכן באו"ח (סי' קנא סע' ג) פסק דאין ישנים בבית הכנסת אפילו שינת ארעי, אבל בבית המדרש מותר, ואילו ביו"ד (סי' רמו סע' טז) פסק דאין ישנים בבית המדרש וכל המתנמנם בבית המדרש חכמתו נעשית קרעים שנאמר וקרעים תלביש נומה. ע"כ. ולכאורה אפשר לומר שבאו"ח התיר שינת ארעי בבית המדרש, וביו"ד אסר מדינא שינת קבע בבית המדרש, שצ"ע בלשון המתנמנם.

ובש"ך (סקט"ו) דהרגיש בקושיא זו וראיתי לו דכתב לתרץ ששינת קבע אסורה, אבל שינת ארעי מותרת מדינא ורק ממידת חסידות אסורה, והביאו הבאר היטב (סק"ח). ולכן בחלק אורח חיים פסק מדינא ולכן כותב **ששינת ארעי מותרת**, מה שאין כן בחלק יורה דעה דכתב דממידת חסידות אסור אפילו שינת ארעי, דחכמתו נעשית קרעים קרעים.

ובערוך השלחן (סע' קנא סע' ו) כתב דבבית הכנסת אסור לישון אפילו שינת ארעי, אבל בבית המדרש מותר למי שלומד שם. ועוד כתב (יו"ד סי' רמו סע' לג), דאין ישנים בבית המדרש בשעת הדרשה והלימוד, וכל המתנמנם בבית המדרש בעת זה תורתו נעשית קרעים.

ובכף החיים (סי' קנא אות ל ולא) כתב על פי תשובת הרשב"ש (סי' קצב) תלמידי חכמים מותרים לישון בבית הכנסת ובבית המדרש, ועוד הביא דברי הלבוש שהתיר לישון בבית המדרש אפילו שינת קבע, והסביר דעתו דהיינו למי שלומד שם בקביעות על מנת שלא יתבטל מלימודו.

נסכם: **שהלומד בבית המדרש מותר לו לישון שם לצורך לימוד התורה, ויהיה לו כוח ללמוד אח"כ על מנת שלא יאבד מזמנו.**

קומי אורי – סיפור לשבת קודש

לפני כארבעים שנים, בשעת לילה מאוחרת, חדר האוכל של ישיבת **כנסת חזקיהו** בכפר חסידים כבר היה נעול על מסגר ובריח. בפנים שהה בחור יחיד, שעסק בשקט בסידור השלחנות לקראת ארוחת הבוקר של מחר.

מכיוון שצוות המטבח הורכב מנשים מבוגרות ואלמנות תושבות המקום, הנהלת הישיבה לא רצתה להטריחן בשעות הלילה המאוחרות ובשעות הבוקר המוקדמות. המשימה הוטלה על אחד מבחורי הישיבה, שקיבל תמורתה שכר סמלי ואת אחד הנכסים היקרים ביותר: מפתח חדר האוכל.

התנאי איתו היה קשיח: **אין לאפשר לאף בחור להסתובב במקום. במקביל, מונה בחור אחראי נוסף שהחזיק במפתח, שתפקידו היה רק לבדוק מדי פעם שהכל תקין ונקי.**

ניהול המטבח וחדר האוכל היה מפעל חייה של "הרבנית" – מרת חנה ע"ה, בת המייסד הגרח"י מישקובסקי זצ"ל, ולאחר מכן אשת ראשי הישיבה, הגר"נ שימונוביץ זצ"ל והגרש"ד ושבצ"ק זצ"ל.

הרבנית, שהייתה אלמנה וחשוכת ילדים, השקיעה את כל לבה במקום. היא נודעה בפדנטיות עצומה, שמרה באדיקות על הכללים ומחתה בתוקף על כל סטייה מהם.

באותו לילה, הריחה הרבנית ריח חריף של טיגון ועשן שעלה מכיוון המטבח. **עקבות העשן בלילה**, היא מיהרה לערוך סיור פתע וגילתה כי מישהו בישל במקום.

מיד זימנה אליה את הבחור הממונה על הבדיקות. הבחור ידע היטב מה התרחש, אך לא היה אשם בכך – המטגן האלמוני התגנב פנימה דרך פתח הספקים האחורי.

כאשר סירב הבחור לשתף פעולה ב"חקירה", הטילה הרבנית הוראה בלתי מתפשרת: **אני הולכת להרחיק את הבחור אשר טיגן מהישיבה, מי זה היה?**

הבחור השיב בקול בוטח: **אני יודע מי זה, אבל זה לשון הרע!** ממני לא תשיגי מידע, אני מאד חושש מאיסור זה.

הרבנית ניסתה בכל כוחה, אך הבינה שאין סיכוי להוציא מידע מבחור, ויתרה ובלית ברירה פסקה הרבנית: **תעלה למשגיח, והוא יכריע, ומה שיכריע זו ההלכה וחלילה איני מתערב.**

למחרת בבוקר, מיד לאחר תפילת שחרית, ניגש הבחור אל המשגיח המפורסם, הגה"צ רבי **דוב יפה** זצ"ל, וביקש לשוחח על משהו דחוף.

ואכן, המשגיח שלא כהרגלו, ביקש המשגיח להיכנס לחדר הרמי"ם הסמוך כדי לדון בדבר בחשאיות. הוא הורה לבחור לשבת, והקשיב בקשב רב לסיפור העימות עם הרבנית ולשאלה ההלכתית: האם מותר לחשוף את שם המטגן כדי להצילו מעונש המקובל להיכנס למטבח הישיבה ללא רשות, או שמא מדובר בלשון הרע גמור?

בתגובה, החל הגר"ד יפה לצעוד אנה ואנה בחדר. הוא פוכר את ידיו בריכוז עמוק, פניו להוטות וכל כולו שקוע בעולמות עליונים.

הבחור הביט בו בתמיהה, לא מבין מדוע שאלה כזו מעוררת סערה גדולה כל כך בנפשו של המשגיח, כביכול גורל העולם כולו תלוי בה.

לפתע נעצר המשגיח באחת, נפנה אל הבחור ואמר ברוך: **כן... שייך שלפעמים בחור יתום מאמא זקוק לאוכל חם מעבר לרגיל, ולכן נכנס וטיגן לעצמו חביתה, כפי שאמו היתה נותנת לו בילדותו...**

הצטמררתי כולי משחזר הבחור, הודיתי כמובן למשגיח ומתוך הבנתי הודיתי לו על תשובתו, ומיד שיגרתי את תשובתי לרבנית שהמתינה

חזרתי לחדרי וממש רעדתי. ראיתי מול עיניי רוח הקודש גלויה בבית המדרש! הרי <u>רק אני</u> ידעתי מיהו אותו בחור החשוב, ורק אני ידעתי את הסוד הכמוס שאף אחד בישיבה לא ידע – שהוא אכן בחור שהתייתם מאמו שנים ספורות קודם לכן.

לע"נ הרה"ק רבי **עמוס כמוס חיים גואטה** בן פורטונה זי"ע
לע"נ ה"ה **רחמים (רחמין) גניש** בן חותה ז"ל
לע"נ מרת **אושרית ברדה** ז"ל בת ירדנה שתחי'
ת.נ.צ.ב.ה.